

YABANCI ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN HAYAT BOYU TÜRKÇE 1, 2, 3 ÖĞRETİM SETİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Yakup ALAN¹, Zeynep Dilek ALPTEKİN²

1 Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, alanyakup@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9888-1357.

2 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, z.d.alptekin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8595-1440.

Geliş Tarihi: 03.06.2020 Kabul Tarihi: 11.12.2020 DOI: 10.37669/milliegitim.747424

Öz: Yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarında birçok materyal kullanılmaktadır. Kullanılan bu materyallerin başında da ders kitapları gelmektedir. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi kapsamında hazırlanan ve üç kitaptan oluşan *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setinin, öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amacıyla betimsel modelde hazırlanan bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma verilerinin toplanması amacıyla amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme kullanılmış ve *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setini kullanan 30 öğretmen den yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşler alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve bulgular tablolar aracılığıyla sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerden hareketle; *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setinin biçimsel özellikleri, içerik özellikleri, kitaplarda öğrenme alanlarının dağılımı, kitapların seviyeye uygunluğu, kitaplardaki etkinliklerin öğretime katkısı, çalışma kitabının ders kitaplarına katkısı ve kitapların genel olarak değerlendirilmesiyle ilgili bulgular ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kitaplarda bazı eksikliklerin olduğunu belirtmelerine rağmen kitaplar hakkında genel anlamda olumlu düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, ders kitabı, Hayat Boyu Türkçe, nitel araştırma.

THE EVALUATION OF LIFELONG TURKISH TEACHING 1, 2, 3 SET PREPARED FOR FOREIGN STUDENTS IN LINE WITH THE OPINIONS OF TEACHERS

Abstract:

A lot of materials are employed in Turkish education for the foreigners. The course books are one of the primary materials employed. The qualitative research design was employed in this descriptive study to evaluate the *Lifelong Turkish Teaching 1, 2, 3* set which was prepared within the Project on Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System and includes three books in line with the opinions of teachers. Convenience sampling was employed among the sampling methods in order to collect study data and the opinions of 30 teachers who use the *Lifelong Turkish Teaching 1, 2, 3* set were received with semi-structured interview form. The collected data was put to content analysis and the findings were presented through tables. Based on the opinions received from the teachers, the thoughts regarding *Lifelong Turkish Teaching 1, 2, 3* set's stylistic features, content properties, the distribution of learning domains within the book, the conformity of the books to the level, the contribution of the activities in the book to the teaching, the contribution of practice books to the course books and the general evaluation of the books were put forward. As a result of the study, it was observed that the teachers were positive about the books in general although they stated that the books had certain deficiencies.

Keywords: Turkish education for the foreigners, course book, Lifelong Turkish, qualitative research.

Giriş

Yabancılara Türkçe öğretiminde temel amaçlardan biri, bireylerin kendilerini yazılı veya sözlü olarak Türkçe ifade edebilmelerinin sağlanmasıdır. Bu temel amaç doğrultusunda bireylere bir dizi faaliyetler kapsamında Türkçe öğretimi çalışmaları yapılmaktadır. Yürütülen bu faaliyetler de çeşitli araç ve gereçlerle desteklenmekte veya bu araçlarla öğretim faaliyetlerinin süreci şekillendirilmektedir. Bu amaçlarla yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan birçok materyal vardır. Bu materyallerden birisi de ders kitabıdır. Halis'e (2002, 51) göre ders kitabı; eğitim öğretim faaliyetlerinin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlanmış ve öğrenme faaliyetlerine kaynaklık yapan araçlardan biridir. Hatta birçok durumda ders kitapları tek öğretim materyali olarak kullanılmaktadır. Cunningsworth'a (1995) göre de ders kitabı, öğrencilerin bek-

lenti ve ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi amacıyla hazırlanan materyaldir. Ders kitapları genel kitlelere hitap edebileceği gibi, eğitim öğretim faaliyetlerini tamamlama özelliğinden hareketle farklı hedef kitlelere de hitap edebilir (Çalık, 2001).

Yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetlerinde de kullanılan ders kitapları, birçok materyal olmasına karşın bu materyallerden en fazla tercih edilenidir (Gün ve Şimşek, 2017; Karababa, 2009). Bu nedenle yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenmesi için kullanılan ders kitapları özenle hazırlanmalı böylelikle öğrencilere veya öğreticilere yol göstermelidir. Nitekim Duman (2013) da ders kitaplarının hazırlanmasında; anlamlılık, bilinenden bilinmeyene, fazla örnek kullanma, görelilik, tamamlama, seçicilik, algıda değişmezlik, kapalılık, birleştiricilik, derinlik, yenilik, basitlik, hedef kitleye uygunluk gibi ilkelerin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmektedir. Bir başka çalışmada ise ders kitaplarının kolay ulaşılabilir olması, uygun metinlerden oluşması, seviyeye uygun olması, fiziksel ve içerik özellikleriyle hedef kitlenin ilgisini çekmesi, amaçlara ulaştırması, bilgiye ulaştıracak ortamı sunması ve öğretimi bireysel hâle getirmesi gerektiğinden bahsedilmektedir (Göçer, 2007, 32). Yine “Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarının özellikleri neler olmalıdır?” sorusuna bir cevap da Tosunoğlu, Arslan ve Karakuş tarafından verilmiştir. Onlara göre de ders kitapları tasarım ve içerik özellikleri, kullanılan dil özellikleri, öğreticiliği, anlaşılabilirliği ve kullanılabilirliği gibi unsurlar açısından hedef kitleye uygun olmalı ayrıca diğer materyallerle birlikte kullanılmaya da elverişli olmalıdır (Tosunoğlu, Arslan ve Karakuş, 2001).

Tomlinson’a (2012) göre ders kitaplarının çeşitli işlevleri vardır. Bu işlevler; bilgilendiricilik, öğreticilik, deneysellik, aydınlatıcılık ve araştırmaya teşvik ediciliktir. Bu ilkelere uygun olarak hazırlanan yabancı dil öğretim kitapları, öğrencilere hedef dilin öğretilmesinde önemli bir rol üstlenecektir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için kullanılacak olan ders kitaplarının hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken unsurlar şu şekilde verilebilir:

- Ders kitabını kullanacak olan hedef kitle
- Öğrenme öğretme ilkeleri
- Genel çerçeve
- Fiziksel özellikler
- Kültürel özellikler
- Kitabın dil ve anlatım özellikleri
- Dil bilgisi öğretimi (Demir, 2015).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında bulunması gereken tüm bu özellikler; Türkçenin daha kolay ve etkili öğretilmesi ile

öğrenenlerin dili kullanabilmelerinde oldukça önemlidir. Ders kitaplarının sahip olması gereken bu niteliklerinin dışında nicelik olarak da fazla olması, farklı hedef kitlelere ve seviyelere yönelik hazırlanmış setlerin olması hem çeşitlilik arz etmesi hem de öğrencilerin özelliklerine en uygun kitabın seçilebilmesi açısından da önemlidir. Nitekim Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla hazırlanan birçok ders kitabı da mevcuttur. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Seti, Çocuklar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Altay Türkçe Öğretim Seti, İpekyolu Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Türkçeye Yolculuk Türkçe Öğretim Seti, Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe, ABC Türkçe Çocuklar İçin Türkçe Öğretim Seti ve Merhaba Türkçe Öğretim Seti* bu kitaplardan bazılarıdır (Biçer ve Alan, 2020).

Yabancılar Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan bir diğer materyal de *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setidir. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi kapsamında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan set, 6-12 yaş seviyesine hitap eden 1 çalışma ve 2 öğrenci kitabından oluşmaktadır. 2019 yılında yayımlanan set, özellikle Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla hazırlanan ders kitaplarının incelenmesi veya değerlendirilmesine yönelik çok sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir (Biçer ve Kılıç, 2017; Demir, 2015; Fidan, 2016; Göçer, 2007; Gün, Akkaya ve Kara, 2014; Gün ve Şimşek, 2017; Kalaycı ve Durukan, 2019; Kılınc ve Yenen, 2015; Özdemir, 2013; Tok, 2013; Toprak, 2011; Tüm ve Ceyhan Bingöl, 2017; Yavuz Kırık, 2015). Yapılan bu çalışmalarda ders kitapları; sahip olması gereken nitelikler, fiziksel ve içerik özellikleri, etkinliklerin özellikleri, dil becerilerinin kitaplardaki yeri, kitapların dil ve anlatım özellikleri, ölçme değerlendirme boyutu gibi yönleriyle ele alınmıştır.

Hazırlanan kitapların değerlendirilmesinde öğrencilerden veya öğretmenlerden kitaplarla ilgili görüşlerin alınması oldukça önemlidir. Bu nedenle özellikle Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmesi için hazırlanan *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setinin değerlendirilmesine yönelik çalışmanın olmaması ve alana katkı sunacağına düşünülmesi bu araştırmanın yapılmasını sağlamıştır.

Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 isimli kitap setine yönelik öğretmen görüşlerinin alınmasının amaçlandığı çalışmada bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Kitapların fiziksel özelliklerine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
- Kitapların içeriğine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
- Kitaplarda temel dil becerilerinin verililiyle ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

- Kitapların öğrenci seviyesine (6-12 yaş) uygunluğu ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
- Kitaplarda bulunan etkinlikler ve bu etkinliklerin öğretime katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
- Çalışma kitabının konuları desteklemesi, pekiştirmesi ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlaması noktasında öğrenci kitabına sunduğu katkılar ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 öğretim setinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amacıyla betimsel modelde hazırlanan bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. “Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, 37).

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Bu doğrultuda Suriyeli öğrencilere Türkçe öğreten ve *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setini kullanan 30 öğretmenden görüş alınmıştır. Çalışma grubunun özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri

		(f)	N
Cinsiyet	Erkek	14	30
	Kadın	16	
Görev Yapılan İl	İstanbul	4	30
	Kahramanmaraş	5	
	Kilis	14	
	Mersin	3	
	Şanlıurfa	4	
Görev Yapılan Okul Türü	İlkokul	12	30
	Ortaokul	14	
	Lise	4	
Mezun Olunan Bölüm	Sınıf Öğretmenliği	12	30
	Türkçe Öğretmenliği	12	
	Türk Dili ve Edebiyatı	6	

Verilerin Toplanması

Araştırmada, *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setine yönelik öğretmen görüşlerinin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanması aşamasında yabancılara Türkçe öğretimi konusunda uzman 2 akademisyenden ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten 2 öğretim görevlisinden görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen form, öğretmenlere çevrimiçi olarak uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretmenler tarafından doldurulan yarı yapılandırılmış görüşme formları üzerinde kodlamalar yapılmış ve elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın kodlama güvenilirliğini sağlamak amacıyla iki araştırmacı tarafından da ayrı ayrı kodlamalar yapılmıştır. Yapılan kodlamaların güvenilirliğini hesaplamak amacıyla Miles ve Huberman (1994) tarafından belirlenen formül kullanılmış ve kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik .83 olarak tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, tablolar hâlinde sunulmuş, ayrıca kodlarla ilgili bazı görüşler de doğrudan verilmiştir.

Bulgular

Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında ilkökul, ortaokul ve ortaöğretimde kullanılan ders kitapları hakkında öğretmen görüşlerini inceleyen çalışmanın bulguları; öğrenci ve çalışma kitaplarının fiziksel özellikleri, kitaplarının içeriği, temel dil becerilerinin verilme düzeyi, öğrenci ve çalışma kitaplarının öğrenci seviyesine (6-12 yaş) uygunluğu, kitapta bulunan etkinliklerin öğretime katkısı, öğrenci ve çalışma kitaplarının destekleyici, pekiştirici ve kalıcılığı sağlamada yararları ve genel hatlarıyla *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim seti hakkında öğretmen görüşleri şeklinde ayrı ayrı başlıklar hâlinde sunulmuştur. Öğrenci ve çalışma kitaplarının fiziksel özelliklerine ilişkin öğretmen görüşleri alınmış ve buna bağlı olarak ortaya çıkan bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur:

Tablo 2. Öğrenci ve Çalışma Kitaplarının Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşler

	(f)	%
Fiziksel olarak yeterli	12	25,5
Görselleri yeterli	7	14,9
Yazı boyutu uygun	6	12,8
Fiziksel açıdan kullanışlı	6	12,8
Sayfa sayısı yeterli	5	10,6
Fiziksel açıdan her seviyeye uygun değil	4	8,5
Sayfa sayısı yetersiz	3	6,4
Görselleri yetersiz	2	4,3
Fiziksel açıdan ilkökul seviyesine uygun	2	4,3
Görseller net değil	1	2,1
Cildi sağlam	1	2,1
Toplam	47	100

Öğrenci ve çalışma kitaplarının fiziksel özelliklerine Tablo 2’de yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğrenci ve çalışma kitaplarının fiziksel olarak yeterli düzeyde olduğu görüşü katılımcılar tarafından en fazla belirtilen görüş olmuştur. Bu görüşle ilişkili olan görsellerin yeterli olması ortaya çıkan bir başka olumlu görüştür. Bu görüşe ek olarak yazı boyutunun uygun olması, kitaplarının fiziksel açıdan kullanışlı olması, sayfa sayılarının yeterli olması da hem öğrenci kitaplarının hem de çalışma kitaplarının fiziksel özellikleri açısından olumlu olan yönleridir. Hazırlanmış olan kitapların farklı yaş gruplarına göre uygun olmaması ise fiziksel olarak kitaplarının yetersiz kaldığını gösteren görüşlerdendir. Yine sayfa sayısının yetersiz olması, görsellerin yetersiz olması, kitaplarda kullanılan görsellerin net bir şekilde verilmemesi şeklindeki olumsuz ifadeler de öğretmen görüşleri doğrultusunda ulaşılmıştır. Kitapların fiziksel özelliklerinin ilkökul seviyesine uygun olması ve cildin sağlam olması ifadeleri de öğretmen görüşleri arasında yer almaktadır. Hazırlanmış olan öğrenci ve çalışma kitaplarının fiziksel özelliklerinin ilkökul seviyesindeki öğrencilere uygun olduğunu ifade eden öğretmen görüşüne aşağıda yer verilmiştir:

Ö23 (Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni): Öncelikle kitapların 3 fasikül şeklinde olması çok avantajlı bir durum. Sayfa sayısı puntosu ve görseller ilkökul kademesi öğrencileri için uygun fakat ortaokul ve lise kademesi için uygun olduğunu düşünmüyorum.

Hem öğrenci hem de çalışma kitaplarının fiziksel olarak hem kullanışlı hem de yazı boyutunun uygun olduğu ile ilgili olan öğretmen görüşlerinden birisi şöyledir:

Ö25 (Sınıf öğretmeni): 1-2-3 diye seviye gruplarına ayrılan son set gayet iyi 3 seviyeyi aynı kitapta birleştirmedikleri için taşıma ve kullanım açısından daha

uzun süre yırtılmadan kullanılabilir hale getirilmiştir. Kullanışlı olma Puntu olarak kaç puntıyla yazıldığını hatırlamıyorum fakat puntolar öğrencilerin göz kaslarını zorlayacak küçüklükte değildi. Yazı boyutunun uygun olması görseller içeriği destekler nitelikte seçilmişti.

Öğrenci ve çalışma kitaplarının içerik özellikleri ile ilgili öğretmenlerden elde edilen görüşler Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3. Kitapların İçerik Özelliklerine İlişkin Görüşler

	(f)	%
İçerik yetersiz	8	21,1
Örnek ve etkinlik sayısı az	8	21,1
Öğrenci düzeyine uygun	6	15,8
İçerik hedef kitleye uygun değil	4	10,5
İçerik sade ve anlaşılır	2	5,3
Günlük yaşamla ilişkili	2	5,3
Güncel olaylara yer verilmemiş	2	5,3
Kazanımları kapsamış	2	5,3
Konular yüzeysel verilmiş	2	5,3
İçerik amaca hizmet etmiyor	1	2,6
İçerik görsellerle desteklenmeli	1	2,6
Toplam	38	100

Tablo 3, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenmeleri amacıyla hazırlanmış olan öğrenci ve çalışma kitaplarının içerik özellikleriyle ilgili öğretmenlerden elde edilmiş görüşleri kapsamaktadır. Öğretmenlerden elde edilen görüşler sonucunda öğrenci ve çalışma kitaplarının içerik olarak yetersiz kaldığı (n=8) ve kitaplarda bulunan örnek ve etkinlik sayılarının az olduğu (n=8) en çok belirtilen görüşler olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen öğretmen görüşlerine bakıldığında Türkçe öğretiminde kitapların içerik açısından yetersiz olduğu görülmektedir. İçeriğin öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmış olması (n=4) öğretmenler tarafından bildirilen 3. sıradaki görüştür. İçeriğin hedef kitleye uygun olmaması (n=2), içerikte güncel olaylara yer vermeme (n=2), konuların yüzeysel olarak sunulması (n=1), içeriğin amaca hizmet etmemesi (n=1) ve içerik görsellerle desteklenmeli (n=1) elde edilen diğer olumsuz görüşlerdir. Bunların dışında içeriğin sade ve anlaşılır olması (n=2) ile içeriğin kazanımları kapsamış olması (n=2) öğretmenlerden elde edilmiş olumlu görüşlerdendir. Elde edilen bulgulara bakıldığında öğrenci ve çalışma kitaplarının içerik özelliklerine yönelik öğretmen görüşlerinin çoğunlukla olumsuz yönde olduğu görülmüştür. Öğrenci ve çalışma kitaplarının içeriğinin hedef kitleye uygun olmamasıyla ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Ö24 (Türkçe öğretmeni): Ortaokul öğrencileri için içerik yeterli değil. Daha uzun ve zor metinler olması gerektiğini düşünüyorum. Metinlerin içinde daha önce görmedikleri ve hayatlarında kullanabilecekleri kelimeler olması, metinlerle görsellerle desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Kitap içeriklerinin açık, anlaşılır ve öğrenciye yönelik olarak hazırlanmış olduğunu belirten öğretmen görüşü ise şöyledir:

Ö17 (Sınıf öğretmeni): İçeriği çok güzeldi. Öğrencilerimiz keyifle derse katılım sağladı. İçeriği sıkıcı değil aksine görsellerle bilgiler desteklenmiş ve öğrencilerin sıkılmasını önlemiştir.

Öğrenci ve çalışma kitaplarında yer alan öğrenme alanlarının dağılımına ilişkin öğretmenlerin görüşleri alınmış ve buna ilişkin bilgiler Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4. Öğrenme Alanlarının Kitaplardaki Dağılımına İlişkin Görüşler

	F	%
Dil becerilerinin dağılımının uygun olması	10	31,3
İçeriğin dağılım açısından geliştirilmesinin gerekmesi	8	25,0
Konuşma ile ilgili yeteri kadar etkinlik olmaması	4	12,5
Dinleme ile ilgili yeteri kadar etkinlik olmaması	3	9,4
Yazma ile ilgili yeteri kadar etkinlik olması	2	6,3
Okuma ile ilgili yeteri kadar etkinlik olması	2	6,3
Konuşma ile ilgili yeteri kadar etkinlik olması	1	3,1
Dinleme ile ilgili yeteri kadar etkinlik olması	1	3,1
Dil bilgisi öğretiminde yetersiz kalması	1	3,1
Toplam	32	100

Öğrenci ve çalışma kitaplarında öğrenme alanlarının dağılımına ilişkin öğretmen görüşlerine Tablo 4’te yer verilmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre dil becerilerinin dağılımının uygun olduğu (n=10) görüşünün hâkim olduğu görülmektedir. İçeriğin dağılım açısından geliştirilmesi gerektiği (n=8) 2. sırada elde edilen öğretmen görüşüdür. Bu açıdan bakıldığında öğretmen görüşlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Temel dil becerilerinden olan dinleme ve konuşma ile ilgili becerilere kitaplarda yer verilmesi büyük önem tutarken öğretmenlerden elde edilen görüşlere bakıldığında konuşma ile ilgili yeteri kadar etkinliğin olmaması (n=4) ve dinleme ile ilgili etkinliklerin olmaması (n=3) görüşlerine ulaşılmıştır. Yazma ile ilgili olan etkinliklerin yeterli olması (n=2), okuma ile ilgili yeteri kadar etkinlik olması (n=2), konuşma ile ilgili yeteri kadar etkinliğin olduğu (n=1) ve dinleme ile ilgili yeteri kadar etkinliğin olması (n=1) yine öğretmenlerden elde edilen görüşlerdendir. Dil bilgisi öğretimde öğrenci ve çalışma kitaplarının yetersiz olduğuna yönelik 1 görüş de tabloda görülmektedir. Bu görüş şu şekildedir:

Ö25 (Sınıf öğretmeni): Dil yalın bir şekilde verilmiş. Öğrencinin zorlayabileceği türden kelimeler içermiyor. Cümlelerin uzunluğu kısıtlı da uygun. Devrik cümlelerin azlığı birleşik cümle yerine daha basit cümleler kullanılması çocukların düzeyi için uygun.

Temel dil becerilerinin dengeli bir şekilde kitap içerisine dağıtılmadığı; dinleme ve konuşma becerilerinin yetersiz olduğu ile ilgili tespit edilen öğretmen görüşlerinden birisi ise şu şekildedir:

Ö18 (Türkçe öğretmeni): Ders kitaplarında temel dil becerileri dengeli bir şekilde dağıtılmamış görünüyor. Çünkü dinleme ve konuşma becerisini içeren etkinlikler az bulunmaktadır. Daha çok okuma yazma becerisine ağırlık verilmiştir. Özellikle ilkokul seviyesinde dil becerilerinin kurallara boğmadan hissettirilmesi açısından oldukça iyi oluşturulmuş.

Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında Suriyeli öğrenciler için kullanılan kitapların öğrencilerin yaş seviyesine (6-12 yaş) uygun olup olmamasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri alınmış ve buna ilişkin bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5. Kitaplarının Yaş Seviyesine Uygunluğuna İlişkin Görüşler

	(f)	%
Seviyeye uygun	17	48,6
Her seviyeye uygun değil	10	28,6
İlkokul seviyesine uygun	4	11,4
Lise seviyesine uygun değil	2	5,7
Ortaokul seviyesine uygun değil	2	5,7
Toplam	35	100

Tablo 5'te Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimine yönelik hazırlanmış olan kitaplarının öğrenci seviyesine (6-12 yaş) ne kadar uygun olduğuna dair öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde hazırlanan kitapların öğrenci seviyesine uygun olduğu (n=17) bulgusu öğretmenlerin çoğunluğunun görüşleri doğrultusunda elde edilmiştir. 6-12 yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan kitapların her seviyeye uygun hazırlanmadığı (n=10), hazırlanan kitapların belli bir yaş seviyesine yönelik olmadığı ve kitaplarda yaşlara göre bir ayırım yapılmadığı görüşlerine ulaşılmıştır. Diğer taraftan, görüşlerden 4 tanesi kitapların ilkokul seviyesine uygun olduğuna yöneliktir. Ortaokul ve lise seviyesine uygun olmadığına yönelik ise ikişer görüş bildirilmiştir. *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim seti 6-12 yaş aralığındaki öğrenciler için hazırlanmıştır. Ancak bu setin ortaokulun tüm kademelerinde ve liselerde de kullanılıyor olması, buralarda görev yapan öğretmenlerin seviyeye uygun olmadığına yönelik görüş bildirmelerine neden olmuştur. Hazırlanan kitapların yaş grupları hâlinde değil sınıf düzeyinde hazırlanmasının daha iyi olacağı ile ilgili öğretmen görüşü şu şekildedir:

Ö19 (Türkçe öğretmeni): *Bu şekilde oluşturulması beraberinde bazı sıkıntılar doğurmaktadır. Bunun yerine sınıf sınıf oluşturulması daha yerinde olacağı kanısındayım.*

Hazırlanmış olan Türkçe öğretim kitaplarının 6-12 yaş için uygun olduğu ancak ortaokul ve lise düzeyinde olan öğrenci düzeyleri için uygun düzeyde olmadığı ile ilgili öğretmen görüşleri ise şu şekildedir:

Ö5 (Türkçe öğretmeni): *Ortaokul kademesi için pek uygun değil.*

Ö23 (Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni): *Bu kitaplar daha çok bu yaş grubuna hitap ediyor. İçerik bütün kademelere hitap etse de kitapta bulunan görseller punto veya sayfa boşluğu bu yaş grubuna daha çok hitap ediyor. Bu yaş çağındaki çocuklar için uygun fakat lise çağındaki bir çocuk için yavan kalmakta.*

Kullanılan kitaplarda bulunan etkinlikler ve bu etkinliklerin öğretime katkısı hakkında öğretmen görüşleri alınmış ve bu görüşlerle ilgili bilgiler Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6. Kitaplarda Bulunan Etkinliklerin Öğretime Katkısına İlişkin Görüşler

	(f)	%
Etkinlik sayısı yetersiz	11	26,2
Etkinlikler yabancılara Türkçe öğretimi için uygun	6	14,3
Etkinlikler Türkçe öğretimi için yetersiz	5	11,9
Etkinlikler temel düzeyde /basit	4	9,5
Etkinlikler yeterli	4	9,5
Etkinlikler birbirini tekrarlıyor	4	9,5
Etkinlikler dil öğretimini destekliyor	3	7,1
Etkinlikler öğrenmeyi pekiştirici ve tamamlayıcı	1	2,4
Etkinlikler günlük hayatla ilişkili	1	2,4
Etkinlikler ortaokul öğrencileri için uygun değil	1	2,4
Etkinlikler öğrenci seviyesinin üstünde	1	2,4
Etkinlikler kolaydan zora doğru dizayn edilmiş	1	2,4
Toplam	42	100

Tablo 6'da öğrenci ve çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler hakkındaki öğretmen görüşleri yer almaktadır. En çok belirtilen görüş, etkinlik sayısının yetersiz kalması (n=11) görüşüdür. Öğretmenler, kitaplarda yer alan etkinliklerin sayıca yetersiz kaldığı belirtmişler ve bu duruma bağlı olarak öğrenmenin tam olarak sağlanmadığı veya temel dil becerilerinin öğretiminde yetersiz kalındığı ifade etmişlerdir. Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında kitaplarda yer alan etkinliklerin uygun olduğu (n=6) görüşü de öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Kitaplarda yer alan etkinliklerin

öğretim için yetersiz olduğuna yönelik 5 görüş dile getirilmiştir. Hazırlanmış olan etkinliklerin temel düzeyde ve basit olduğu ortaya konan bir başka görüştür. 4 görüş bu yöndedir. Etkinliklerin yeterli olduğu (n=4), dil öğretimini desteklediği (n=3), günlük hayatla ilişkili olduğu (n=1), öğrenmeyi pekiştirici ve tamamlayıcı olduğu (n=1) ve kolaydan zora doğru bir öğrenme imkânı sunduğu (n=1) öğretmenlerden elde edilen görüşler doğrultusunda tespit edilen olumlu bulgulardır. Bu bulguların yanı sıra etkinliklerin birbirini tekrar ettiği (n=4) elde edilen bulgular arasındadır. 4 görüşe göre kitaplarda yer alan etkinlikler birbirlerini tekrar eden bir yapıya sahiptir. Hazırlanmış olan etkinliklerin ortaokul öğrencileri için uygun olmadığı (n=1) ve öğrenci seviyesinin üstünde (n=1) olduğu elde edilen diğer bulgulardır. Elde edilen bulgular doğrultusunda etkinliklerin yetersiz kaldığı ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö8 (Türkçe öğretmeni): Etkinlikler güzel ama fazla değil öğrencilere yetersiz kalıyor ve kalıcılık sağlanmıyor.

Ö18 (Türkçe öğretmeni): Kitapta bulunan etkinlikler bazı beceriler için yeterli görülsede bazı beceriler için yetersizdir. Örneğin kitapta konuşma ve yazma becerilerini içeren etkinlikler daha çok yer almasına rağmen okuma ve yazma becerisini içeren etkinlikler daha fazla bulunmaktadır.

Öğrenci ve çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin birbirilerini tekrarlayan bir yapıya sahip olduğu ile ilgili öğretmen görüşü şu şekildedir:

Ö23 (Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni): Aynı etkinlik turu defalarca verilmiş bu da öğrencinin sıkılmasına sebep oluyor. Konulardaki etkinliklerin içeriğine o etkinlik veya konu ile ilgili eğitici oyunlar serpiştirmeliydi. Sadece bilgi yerine oyun temelli, yaparak yaşayarak öğrenmeyi esas alabilseydi vermek istediğimiz mesajlar daha kolay ulaşabilirdi.

Kitaplarda yer alan etkinliklerin günlük yaşamla ilişkilendirilmiş olduğu ve bu durumun da öğretim sürecine olumlu bir etki bıraktığı ile ilgili tespit edilen öğretmen görüşü ise şu şekildedir:

Ö25 (Sınıf öğretmeni): Kitapta bulunan etkinlikler gerçek hayatta karşılaşılabilecek konular üzerine inşa edilmiştir bu da öğretimin uygulanabilirliği açısından olumlu sonuçlar vermektedir.

Çalışma kitabının konuları desteklemesi, pekiştirmesi ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlaması noktasında öğrenci kitabına sunduğu yararlar hakkında öğretmen görüşleri alınmış ve buna ilişkin bilgiler Tablo 7'de sunulmuştur:

Tablo 7. Çalışma Kitabının Öğrenci Kitabına Sunduğu Yararlara İlişkin Görüşler

	(f)	%
Ders kitabını destekliyor	11	27,5
Öğrenilenleri tamamlayıp pekiştiriyor	9	22,5
Çalışma kitabı uygun ve yararlı	9	22,5
Kalıcı öğrenme sağlıyor	3	7,5
Yeterli ve kalıcı öğrenme sağlamıyor	3	7,5
Kitap içeriği zengin	3	7,5
Türkçe öğrenmeyi destekliyor	2	5,0
Toplam	40	100

Çalışma kitabının konuları desteklemesi, pekiştirmesi ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlaması noktasında öğrenci kitabına sunduğu yararlara ilişkin görüşler Tablo 7’de verilmiştir. 11 görüş, öğrenci kitaplarının ders kitaplarını destekleyici bir yapıya sahip olduğuna yöneliktir. 9 görüş çalışma kitaplarının öğrenilenleri pekiştirici bir etkisi olduğuna, 9 görüş de çalışma kitabının uygun ve yararlı olduğuna yöneliktir. Ayrıca kalıcı öğrenme sağlama (n=3), Türkçe öğrenmeyi destekleme (n=2) ve kitap içeriğinin zengin olması (n=3) elde edilen olumlu bulgulardır. 3 görüş ise çalışma kitaplarının yeterli ve kalıcı öğrenme sağlamadığı ile ilgilidir. Çalışma kitaplarının hem Türkçenin yapısına hem de günlük kullanımına uygun olması ve öğrencilerin Türkçeyi keyif alarak öğrenmesine destek olması ile ilgili öğretmen görüşü şu şekildedir:

Ö4 (Sınıf öğretmeni): Türkçe dil yapısına ve günlük kullanıma ve öğretim amacına uygun şekilde dizayn edilmiş, konular güzel sıralanmış, görsellerle desteklenmiş, öğrencilerin keyif aldığı etkinliklerle donatılmış. Zorlayıcı etkinliklerin olmaması çocukların ben Türkçeyi öğrenebilirim demesini ve yapabildiğini görmesini sağlıyor.

Çalışma kitabında yer alan etkinliklerin öğrenci kitabıyla uyumlu olduğu buna bağlı olarak da öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağladığı ile ilgili öğretmen görüşü de şu şekildedir:

Ö25 (Sınıf öğretmeni): Tabi çalışma kitaplarındaki etkinlikler ders kitabındaki etkinliklerle uyum içinde olduğu için yani ders kitaplarındaki etkinlikleri, anlatılanları tamamladığı için pekiştirme görevi görüyor. Aynı zamanda çocuklar öğrendiklerini çalışma kitabında uygulama şansı sayesinde kalıcılığı olumlu yönde etkiliyor.

Çalışma kitaplarının pekiştirici bir etkiye sahip olduğu ancak bu etkinliklerin öğrenmelerin kalıcılığına katkı sağlamadığı ile ilgili öğretmen görüşü ise şöyledir:

Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 Öğretim Setinin Öğretmen Görüşü..

Ö3 (Türkçe öğretmeni): Çalışma kitabındaki örnekler öğrenci kitabındaki etkinlikleri pekiştirecek düzeyde olduğunu düşünüyorum; öğrenmede kalıcılığı noktasında yeterli olduğunu düşünüyorum

Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 öğretim setinin genel değerlendirilmesi ile ilgili öğretmen görüşleri alınmış ve buna ilişkin bilgiler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 Öğretim Setinin Genel Değerlendirilmesine İlişkin Görüşler

	(f)	%
Uygun	15	50
Geliştirilmeli	9	30
Uygun değil	6	20
Toplam	30	100

Yabancılar Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış olan *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setine ilişkin genel görüşler Tablo 8’de gösterilmiştir. 15 görüş kullanılan setin uygun olduğuna; 9 görüş kullanılan setin geliştirilmesi gerektiğine ve son olarak 6 görüş ise kullanılan setin uygun olmadığına yöneliktir. Setin genel olarak kullanışlı olduğu hakkındaki görüşlerden biri şöyledir:

Ö25 (Sınıf öğretmeni): Son seti çok beğendim seviyeler ayrı ayrı kitaplarda toplanmış kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta öğretim ilkelerini göz önünde bulundurarak kitapları basmışlar. Bu son sette temel dil becerileri birlikte verildiği için birbirlerini tamamlayarak bütünleştirilmiştir.

Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 öğretim setinin hedef kitleye uygun hazırlanmadığı ve kitapların uygun olmadığı ile ilgili görüş şu şekildedir:

Ö18 (Türkçe öğretmeni): *Hayat Boyu Türkçe* öğretim seti dil öğretiminin amaç ve ilkeleri gözetilerek hazırlanmıştır. Kitaplar hazırlanırken kitabın hitap edeceği kitleyi de düşünmüşler fakat okullara dağıtım noktasında yaş grubu gözletilmemiş. Çünkü kitaplarda yer alan etkinlikler altıncı sınıf öğrencisinin ilgi ve ihtiyaçları ve yaş seviyesinin altındadır.

Kullanılan eğitim setlerinin geliştirilip gözden geçirilmesi ile ilgili elde edilen görüşlerden biri ise şöyledir:

Ö29 (Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni): Kâğıt kalitesi olarak gayet güzel etkinliklerin düzenlenmesi gerekir, içeriğin öğrenci seviyelerine göre farklı kitaplar hakkında düzenlenmesi gerekir, ek bir kitap halinde daha fazla görsel düzenlenip hayatla iç içe etkinlikler artırılmalıdır.

Sonuç ve Tartışma

Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan *Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3* öğretim setine yönelik öğretmen görüşlerinin alındığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Kitapların sahip oldukları fiziksel özelliklere yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin genel olarak kitapların fiziksel özelliklerini yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Görsellerin yeterli olması, yazı boyutunun uygun olması, fiziksel açıdan kullanışlı olması, cildinin sağlam olması ve sayfa sayılarının yeterli olması kitapların fiziksel özelliklerinin yeterli olarak görülmesini destekleyen görüşlerdendir. Buna karşın kitapların fiziksel olarak yetersiz olduğuna dair de öğretmen görüşlerine rastlanmıştır. Fiziksel açıdan farklı yaş gruplarına hitap etmemesi, görsellerin yetersiz olması, görsellerin net olmaması ve sayfa sayısının yeterli görülmemesi de kitapların fiziksel açıdan yetersiz olduğunu gösteren görüşlerdir. Kitapların fiziksel özellikleri içerik özellikleri kadar önemli bir unsurdur. Nitekim Gün *vd.* (2014) tarafından yapılan ve öğretmen görüşleri alınan çalışmada da kitapların fiziksel özelliklerinin içerik özellikleri kadar önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dikkat çekici olması, içeriğin daha estetik sunulması ve motivasyonu sağlaması açılarından düşünüldüğünde kitapların fiziksel özelliklerine ne kadar önem gösterilmesi gerektiği de ortaya çıkmaktadır. Alanyazın incelendiğinde kitapların fiziksel özelliklerine yönelik sonuçlara rastlanmıştır. Biçer ve Kılıç (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin kitapları genel anlamda fiziksel olarak yeterli gördükleri tespit edilmiştir. Bu sonuç çalışmada ortaya çıkan sonuçlarla örtüşmektedir. Fakat Kılıç ve Yenen (2015) ve Demirci (2015) tarafından yapılan çalışmalarda ise bazı fiziksel özelliklerin yeterli olmadığına yönelik sonuçlara rastlanmıştır.

Kitapların içerik özellikleriyle ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde ise öğretmenlerin kitapları genel anlamda içerik açısından yeterli görmedikleri tespit edilmiştir. Kitaplardaki etkinlik ve örneklerin az olması, içeriğin hedef kitleye uygun olmaması, güncel olaylara yer verilmemesi, konuların yüzeysel sunulması, içeriğin amaca hizmet etmemesi gibi ifadeler içeriğin yetersiz olarak görülmesini destekleyen görüşlerdir. Bununla birlikte içeriğin yeterli görüldüğünü belirten görüşler de mevcuttur. İçeriğin öğrenci seviyesine uygun olması, içeriğin sade ve anlaşılır olması ve kazanımları kapsamaması olumlu görüşlerdir. Alanyazın incelendiğinde kitapların içeriğine yönelik görüş ortaya koyan çalışmalara rastlanmıştır. Demirci (2015), çalışmasında okuma metinlerinin yeterli olmadığı belirtmiştir. Morali (2018) çalışmasında kitapların içerik olarak yetersiz olduğuna ve Dilek, Boyacı ve Yaşar (2018) da materyallerin içerik olarak yetersiz olduğuna yönelik sonuca ulaşmışlardır.

Öğretmenlerin kitaplardaki öğrenme alanlarının dağılımıyla ilgili görüşleri incelendiğinde, genel olarak becerilerin uygun bir dağılıma sahip olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Buna karşın dağılımın gözden geçirilmesi gerektiğini ve dağılımın

yetersiz olduğunu düşünen öğretmenler de vardır. Bu öğretmenlere göre bazı becerilere çok yer verilmemiştir. Konuşma becerisine yönelik yeterli etkinliğin olmaması, dinleme becerisine yönelik yeterli etkinliğin olmaması veya dil bilgisi öğretiminde kitapların yetersiz kalması öğretmen görüşlerinden bazılarıdır. Yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Biçer ve Kılıç (2017) araştırmalarında kitaplarda dinleme ve konuşma becerilerine yeteri kadar yer verilmediğine, Fidan (2016) araştırmasında dil bilgisi konularının dağılımında bir standartlaşma olmadığına, Kalaycı ve Durukan (2019) da araştırmalarında kitaplardaki okuma ve yazma becerilerine yönelik etkinliklerin dinleme ve konuşma becerilerine yönelik etkinlik sayılarından fazla olduğuna yönelik tespitlerde bulunmuşlardır.

Kitapların öğrenci seviyesine uygunluğuna yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde genel olarak kitapların seviyeye uygun olduğuna dair görüşlerin olduğu gözlemlenmiştir. Ancak her seviyeye uygun olmaması (ortaokul ve lise) da belirtilen olumsuz görüşlerdir. Literatürdeki araştırmalarda da kitapların seviyeye uygunluğuyla ilgili sonuçlara rastlanmaktadır. Araştırmada ortaya çıkan genel anlamda kitapların seviyeye uygun olması sonucuna karşın Beyhan ve Epçaçan (2018) öğretmenlerin görüşlerine başvurdukları araştırmalarında kitapların içerik olarak öğrenci seviyesine uygun olmadığı; Morali (2018) araştırmasında kitapların seviyeye uygun olmadığı yine Biçer ve Kılıç (2017) da çalışmalarında kitapların öğrenci seviyesine uygun olmadığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Ders kitaplarında bulunan etkinliklerle ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde de öğretmenlerin; etkinlik sayısının yetersiz olması, öğretimi yeteri kadar desteklememesi, etkinliklerin birbirini tekrarlaması, seviyeye uygun olmaması ve zor olması gibi görüşlerinin ağır bastığı, bunun yanında öğretim için uygun olması, yeterli olması, pekiştirici ve tamamlayıcı olması, günlük hayatla ilişkili olması ve öğretim ilkelerine dikkat edilmesi gibi olumlu görüşlerin olduğu da tespit edilmiştir.

Çalışma kitabının öğrenci kitaplarına katkısına yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, öğretmenlerin çok büyük oranda (n= 37) olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Ders kitabını desteklemesi, öğrenilenleri pekiştirmesi, kalıcı öğrenmeyi sağlaması, zengin içeriğe sahip olması ve öğrenmeleri desteklemesi de öğretmen görüşlerinden bazılarıdır. Buna karşın 3 görüş çalışma kitaplarının yeterli ve kalıcı öğrenmeyi sağlamada eksiklik barındırdığına yöneliktir.

Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 öğretim setine yönelik genel değerlendirmeye ilgili görüşlere göre ise öğretmenlerin yarısının (f=15) kitapları olumlu değerlendirdiği, 9 tanesinin geliştirilmesi gerektiği, 6 tanesinin ise kitapları uygun bulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular kitapları kullanan öğretmenlerin genel anlamda kitapları beğendiği veya kitaplardaki eksiklerin giderilmesiyle daha uygun hâle geleceği görüşüne sahip oldukları sonucuna ulaştırabilir. Biçer ve Kılıç (2017) tarafından yapılan çalışmada ise kullanılan kitaplara yönelik öğretmenlerin genel anlamda olumsuz bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlardan hareketle şu öneriler sunulabilir:

- Kitapların fiziksel özelliklerinin en az içerik özellikleri kadar önemli olduğu görüşünden hareketle; kitaplardaki fiziksel unsurlara daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki bir kitabın görseelliği ve görsel unsurları o kitabın severek, isteyerek ve yüksek motivasyonla kullanılmasını sağlamaktadır.
- Kitaplarda içerikle ilgili çeşitli sorunların olduğu tespit edilmiştir. İçeriğin oluşturulmasında özellikle öğrenci seviyesine dikkat edilmesi, içeriğin çeşitlendirilmesi ve hitap edilen kitlenin özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir.
- Dil öğretiminde her beceri en az diğerleri kadar önemlidir. Ders kitabı hazırlanırken bu durum dikkate alınmalı ve tüm becerilere yeteri kadar yer verilmelidir.
- Her eğitim kademesinde aynı kitabın kullanılması uygun değildir. Unutulmamalıdır ki ilkökul öğrencisiyle ortaokul öğrencisinin seviyeleri aynı değildir. Aynı özelliklere sahip olmayan öğrenciler için de tek kitabın kullanılması ortaya çeşitli sorunlar çıkaracaktır. Bu nedenle her eğitim kademesine yönelik farklı kitapların hazırlanması gerekmektedir.

Kaynakça

- ARSLAN, Hasan ve KABAKÇI, Mehmet (2019). Hayat Boyu Türkçe 3, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- BEYHAN, Derviş ve EPÇAÇAN, Cahit (2018). “Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi Kapsamında Geçici Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Dil Öğreticilerinin Dil Öğretirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Turkish Studies*, C 13, S19, ss. 285-306. DOI:10.7827/TurkishStudies.14040
- BİÇER, Nurşat ve ALAN, Yakup (2020). Mülteci Öğrencilere Türkçe Öğretimi. İçinde, KARAMAN M. Akif, AMAÇ, Zeynel, DOĞAN, Yakup ve BEKTAŞ, Fatih (Ed.), Panik Yok! Ben Mülteciyim—Hikâyeleriyle Mülteci Öğrencilere Yönelik Etkinlik Örnekleri (2. baskı, ss. 191-216), Vizetek Yayıncılık, Ankara.
- BİÇER, Nurşat ve KILIÇ, B. Sıddık (2017). “Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretmek için Kullanılan Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, C 5, S 4, ss. 649-663. DOI:10.16916/aded.329809
- CUNNINGSWORTH, Alan (1995). Choosing Your Coursebook, Macmillan Education, Oxford.
- ÇALIK, Temel (2001). Türkçe Ders Kitaplarının Biçim ve Tasarımı. İçinde, KÜÇÜKAHMET, Leyla (Ed.) Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu: Türkçe 1-8, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul.
- DEMİR, Tarık (2015). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Yetkinliği –Ders Kitapları”, *Dil Dergisi*, S 166, C 1, ss. 43-52.

Yabancı Öğrenciler İçin Hazırlanan Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 Öğretim Setinin Öğretmen Görüş..

DEMİRCAN, Cemal (2019). Hayat Boyu Türkçe 2, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.

DEMİRCİ, Metin (2015). "B1 Seviyesinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Sesli Okuma Becerisiyle İlgili Tespitler", **Turkish Studies**, C 10, S 7, ss. 333-358. DOI:10.7827/TurkishStudies.8149

DİLEK, Şerife, BOYACI, Belet ve YAŞAR, Ecmel (2018). "Teaching Turkish as a Second Language to Syrian Refugees", **Educational Research and Reviews**, V 13, N 18, pp. 645-653. DOI:10.5897/ERR2018.3565

DUMAN, G. Banu (2013). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Materyallerin Etkin Kullanımı", **Ana Dili Eğitimi Dergisi**, C 1, S 2, ss. 1-8.

ERÇOBAN, Abdulhamit (2019). Hayat Boyu Türkçe 1, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.

FİDAN, Dilek (2016). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ders Kitaplarındaki Dilbilgisi Konuları ve Öğretmen Öğrenici Görüşleri", **Turkish Studies**, C 11, S 14, ss. 257-257. DOI:10.7827/TurkishStudies.9826

GÖÇER, Ali (2007). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi", **Dil Dergisi**, S 137, ss. 30-46.

GÜN, Mesut, AKKAYA, Ahmet ve KARA, Ö. Tuğrul (2014). "Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi", **Turkish Studies**, C 9, S 16, ss. 1-16.

GÜN, Mesut ve ŞİMŞEK, Ramazan (2017). "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Hikâye Kitaplarının İncelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi A1-A2 Hikâye Seti Örneği", **International Journal of Languages' Education**, C 5, S 3, ss. 502-517. DOI:10.18298/ijlet.2070

HALİS, İsa (2002). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayınları, İstanbul.

KALAYCI, Dilan ve DURUKAN, Erhan (2019). "Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretimi Ders Kitaplarının Öğrenme Alanları Bakımından Karşılaştırılması", **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**, C 8, S 4, ss. 2162-2177.

KARABABA, Z. Canan (2009). "Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, C 42, S 2, ss. 265-277.

KILINÇ, H. Hüseyin ve YENEN, E. Tamer (2015). "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri", **International Journal of Language Academy**, C 3, S 4, ss. 429-441.

MİLES, Mathev B. and HUBERMAN, Michael A. (1994). Qualitative Data Analysis, Sage Publication, London.

MORALI, Gürkan (2018). "Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar", **OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, C 8, S 15, ss. 1426-1449. DOI:10.26466/opus.443945

- ÖZDEMİR, Cihan (2013). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ders Malzemelerinin Önemi ve İşlevsel Ders Malzemelerinin Nitelikleri", **Turkish Studies**, C 8, S 1, ss. 2049-2056.
- TOK, Mehmet (2013). "Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Yazma Çalışmalarının Değerlendirilmesi", **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 6, S 1, ss. 253-283.
- TOMLINSON, Brian (2012). "Materials Development in Language Teaching", **Cambridge University Press**, V 45, N 2, pp. 143-179.
- TOPRAK, Funda (2011). "Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarındaki Okuma Parçaları ve Diyaloglar Üzerine Bir Değerlendirme", **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S 29, ss. 11-24.
- TOSUNOĞLU, Mesiha, ARSLAN, M. Metin ve KARAKUŞ, İdris (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme*, Anıttepe Yayıncılık, Ankara.
- TÜM, Gülden ve CEYHAN BİNGÖL, Zeynep (2017). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Temel İşlevleri", **Turkish Studies**, C 12, S 34, ss. 429-444. DOI:10.7827/TurkishStudies.12654
- YAVUZ KIRIK, Muazzez (2015). "Interaction Level of Speaking Activities in a Coursebook Series of Teaching Turkish as a Foreign Language", **Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi**, C 12, S 2, ss. 133-145.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.